

Ifjúsági élethelyzetek

A Debreceni Egyetemi Kiadó jóvoltából 2011-ben figyelemreméltó kötettel gyarapodott a magyar nyelvű ifjúságszociológiai szakirodalom. A kötet szerzői és szerkesztői a Debreceni Egyetem szociológia szakos hallgatói és a Szociológia Tanszék Ifjúságszociológiai Műhelyének tagjai. E műhely vezetője a tanulmányok születésekor, illetve az ismertetett kutatások tervezésekor Dr. Szabó Ildikó volt. Ennek azért van jelentősége, mert a tanárnő – demokratikus pedagógiai elveivel összhangban – arra ösztönözte a fiatal kollégákat, hogy az őket leginkább érdeklő társadalmi jelenségekről tervezzenek kutatásokat, és egyáltalán nem erőltette rá a hallgatóira a saját kutatási témáit. A kötetben így tizennégy egészen különböző témájú dolgozat jelent meg tizennégy szerzőtől (néhány szerző több tanulmányt is jegyez). A kötet azonban jóval több, mint jól megírt egyetemi dolgozatok összegereblyézése, hála a tanulmányok elméleti-módszertani megalapozottságának és az okos szerkesztésnek is. Az Ifjúságszociológiai Műhely közös istállóján kívül azonban az is összeköti a tanulmányokat, hogy mindegyikben megjelenik az erős önreflexió. A fiatal kollégák saját szűkebb pátriájukban, illetve a saját szubkultúrájukban kutakodtak, de ez egyáltalán nem rontotta a kutatások minőségét, sőt. Minden tanulmányon érződik a saját világ felfedezésének öröme és az erősen motivált érdeklődés a választott téma iránt.

A tanulmányokat három témakörbe rendezték a kötet szerzőiként is debütáló szerkesztők. Az első – és egyben a legnagyobb – rész címe: *Van-e élet az egyetem előtt?* Az itt helyet kapó hét dolgozat közül az első az óvodások társadalomképével foglalkozik. A szakirodalom áttekintése után Hajdú-Bihar me-

gyei óvodákban készített fókuszcsoporthoz interjúk tanulságait ismerteti a szerző (Lovász Ildikó, 15–31.). A tanulmány legfontosabb tanulsága: „Az előnyösebb társadalmi háttérrel rendelkező óvodások – elsősorban magasabb szintű orientációjuknak köszönhetően – szegmentáltabb tudás birtokában vannak a társadalomról és a politika világáról, így differenciáltabb véleményt tudnak kialakítani 'az élet dolgairól' hátrányosabb helyzetű társaiknál.” A második tanulmány (Sóris Anett, 33–44.) több szempontból is folytatása az elsőnek. A szerző a következő kérdéseket vizsgálta Nyíregyházán: 1. „milyen tipikus karrier-elképzelések figyelhetők meg az általános iskolát elkezdő gyerekek szülei körében, 2. hogyan alkalmazzák ezek elérése érdekében a különböző szelektációs eszközöket, és 3. eltérnek-e az előző kérdésekre adott válaszok az egyes társadalmi rétegek esetén?” A legfontosabb válasz: A társadalmi státusz döntően hat a szülők gyerekeknek szánt iskolai karrier-elképzeléseire, és így alapvetően meghatározza az iskolaválasztási stratégiájukat is. Továbbá összefüggés van az iskolaválasztás és a szegregáció között. Az első két tanulmány közös tanulsága: a már óvodás korban kimutatható szociális különbségek az iskolaválasztásnál, illetve az alapfokú képzés során nem csökkennek, hanem növekednek.

A harmadik tanulmány (Nagy Zita – Dojcsák Ádám, 45–60.) az iskolákban egyre gyakoribb erőszakkal kapcsolatos kutatásokról ad érdekes összefoglalót. A negyedik tanulmány (Molnár Viktória Gizella, 61–82.) címe: *A média hatása a 14-18 évesek előítéleteiségre.* A szerző figyelemreméltó módszertani apparátust használva végül is arra jut, hogy nincs igazán jelentős médiahatás, és ezt bátran le is írja, noha nem ez volt az induló hipotézise. Az ötödik tanulmány a kárpátaljai kö-

zépiskolások identitásdimenzióit vizsgálja (Márkus Zsuzsa, 83–102.), a hatodik címe pedig: *A magyar középiskolások demokrácia-értelmezésének területi különbségei* (Nyüsti Szilvia, 103–120.). Végül a hetedik tanulmány a társadalmi háttér kapcsolatteremtő képességre gyakorolt hatását vizsgálja középiskolások körében (Varga Szabolcs 121–137.). Talán ennyiből is látszik: az első rész tanulmányait összekötő vezérfonal egyfelől a társadalmi politikai szocializáció, másfelől a társadalmi egyenlőtlenségek hatásainak elemzése.

A második rész címe: *Egyetemi élethez-
te*. Ebben négy tanulmány található. Az elsőt Dojcsák Ádám és Sörös Anett jegyzi. Címe: *A politika reprezentációja a Campuson innen és túl* (141–156.). Az eredményeik legálábbis elgondolkoztatóak, de inkább aggasztóak. Egyfelől a debreceni egyetemisták nagyfokú politikai közönyéről, másfelől a radikális jobboldal fokozódó jelenlétéről ad hírt a szerzőpáros. A második tanulmány *A homoszexualitással kapcsolatos előítéletek és sztereotípiák a debreceni egyetemisták körében* (Dusa Ágnes, 157–176.). A szerző legfontosabb eredménye: „a homoszexualitásról való gondolkodás ambivalens: a jelenség és az egyének megítélése máshogyan működik. [...] egy alapvetően negatívnak tartott jelenség művelőit (sok esetben) pozitívan értékeli”. A harmadik tanulmányban Popovics György a debreceni egyetemisták körében gyűjtött jellegzetes kifejezéseket résztvevő megfigyeléses módszerrel, ami egyáltalán nem lehetett nehéz feladat a számára (177–191.).

Végül Harmati Edina és Zékány Erzsébet *A kollégium mint csoportképző tényező* címmel írt tanulmányt. A legfontosabb eredményük: éppen a legelavultabb, inkább régi munkásszállóra, mint modern campus hotelre emlékeztető intézményben a legjobb a közösségi

élet; csak itt alakultak ki és maradtak fenn sajátos közösségi hagyományok. A résztanulmányokat összekötő vezérfonal a szubkultúrán (debreceni egyetemi hallgatók) belüli szubkultúrák azonosítása, leírása.

A harmadik rész címe: *Az egyetem falain kívül*. Itt három tanulmányt találunk. Balku Anett, Dusa Ágnes és Sörös Anett (azaz a kötet szerkesztői közösen) politikai falfirkákat, graffitikát gyűjtöttek és elemeztek (205–222.). Kovács Klára élsportoló ökölvívó nőekkel, illetve ökölvívónőket edző férfiakkal készített interjúkat. A szerző maga is eredményes ökölvívó, így külön érdeme, hogy tanulmányában meg tudta őrizni tudományos objektivitását (223–241.). Végül, a harmadik rész utolsó tanulmányában Balku Anett egy internetes szerepjátékban (World of Warcraft) kialakult virtuális csoportok (klánok) működését és játék közbeni interakcióit elemezte, az egyik résztvevő számítógépén követve és megfigyelve az eseményeket (242–261.). A harmadik rész három, egymástól távoli témáját az egyetemistákkal érintkező, az egyetemistákra is ható sajátos szubkultúrák, illetve szubkultúrális jelenségek vizsgálata köti össze.

A kötet egészének tehát annak ellenére van egy jól kirajzolódó logikai szerkezete – ha tetszik, története –, hogy tizennégy teljesen önálló, módszertanilag és tematikusan is meglehetősen eltérő tanulmányt válogattak be a szerkesztők a könyvbe. Ráadásul inkább minőségi szempontokat, mint a kötet szerkezetét szem előtt tartva.

Hogy kiknek ajánlható a könyv? A kutatók elsősorban friss ötleteket meríthetnek a kötetből, az ifjúságszociológia oktatói annak örülhetnek, hogy egy olyan könyvet ajánlhatnak a szerzőket követő évfolyamok hallgatóinak, amit bizonyosan szívesen és nagy haszonnal olvashatnak. Végül a szociológia iránt

érdeklődő egyetemisták és mások érdekes, olvasmányos írásokból bővíthetik ismereteiket a fiatalokról, a mai magyar társadalomról. (Balku Anett – Dusa Ágnes – Sörös Anett szerk.: *Ifjúságszociológiai tanulmányok*. Debrecen:

Debreceni Egyetemi Kiadó, 2011, • <http://www.ifjusagimunkakonyvtara.hu/index.php?p=letoltes&id=113>)

Marián Béla
kutatási igazgató, Marketing Centrum

Gondolatok

A lét hangoltsága *kapcsán*

Miért olvas egy fizikus egy filozófiai tanulmánygyűjteményt, pláne miért is foglalkozik vele részletesebben? Mindenek előtt érdemes megemlíteni, hogy – köztudomás szerint – a természettudományok közül a fizika áll legközelebb a filozófiához, gondoljunk csak a relativitáselmélet vagy a kvantummechanika ismeretelméleti vonatkozásaira. Másrészt – mint azt a Nobel-díjas fizikus Wigner Jenő tréfásan megjegyezte egyszer –, ha egy fizikus kora előrehaladtával nem tudja már igazán a fizikát művelni, filozófiával kezd foglalkozni.

Mindezek fényében foglalkozom az alábbiakban a huszonöt tanulmányt tartalmazó kötettel, amely alcíme szerint a tudás sokféleségét mutatja be (*Tanulmányok a tudás sokféleségéről*). Az előszó szerint ezek mind az MTA Filozófiai Kutatóintézet munkatársainak és vendégeinek 2009. évben született munkái. Ugyancsak az előszó szögezi le a kötet szerkesztőinek „ars poetikáját” és egyúttal a kötet összeállításának vezérlő elvét. „...a filozófia nem nélkülözheti a sokszínűséget, a feltett kérdések és válaszok (vagy válaszkíséreltek és választörödékek) sokoldalúságát.” „Szerintünk egyenesen örület, s a filozófiai látásmódnak, azaz a filozófia lényegének teljes ignorálása, egyszóval a filozófia halála, ha a filozófiát mesterségesen kívülről, valamilyen intézményesített hatalmi vagy parancsszóval 'egydimenzióssá' kísérelnék meg tenni, hogy megfeleljen a modern (azaz épp a legmoder-

nebbnek hitt és – mint annyiszor – megfellebbezhetetlennek, vagyis intézményesen kanonizáltak remélt) tudományosság követelményeinek.” Nehéz lenne – a közelmúlt ismeretében – félreérteni, hogy miért tartják fontosnak mindezt az előszóban is hangsúlyozni a szerkesztők.

A könyvben a tanulmányok négy, körülbelül egyforma terjedelmű, de külön-külön tematikájú csoportban kerülnek közlésre. Az első csoport tárgyköre a történet- és vallásfilozófia (*A történelemhez tartozunk, mielőtt történelmet íránk* címmel), a második metafizika, fenomenológia, valamint nyelv- és politikafilozófia (*Egy felfoghatatlan mindenségbe való belevetetés*), a harmadik művészetfilozófia, továbbá magyar filozófia- és eszmetörténet (*Történelemre vonatkoztatott és politikumba átültetett áldozathozatali etika*) és végül a negyedik tudomány- és kommunikációfilozófia (*Miért bízunk inkább a tudósokban, mint a mágusokban?*).

Az adott keretek között nem lehet szó arról, hogy minden egyes tanulmányt ismer-tethessünk, sőt még mindegyik külön megemlítése se látszik kivihetőnek. Ehelyett mind a négy csoportot igyekszem jellemezni első-sorban egy-egy tanulmány kiemelésével. Egy-egy ilyen kiemelés természetesen nem nélkülözi a szubjektív elemet, mégis ezen a módon ízelítőt lehet adni az egész könyv és ezen belül az egyes tanulmánycsoportok szel-leméről, mondanivalójáról.

Az első csoportból kiemelném *Turgonyi Zoltán* írását, amely az európai értékekről szól.